

Velja po pošti:
 za celo leto naprej K 50.—
 za en mesec " K 4.50
 za hemóljivo odeloletno " 65.—
 za ostalo iznosništvo " 60.—

V Ljubljani na dom
 za celo leto naprej K 48.—
 za en mesec " K 4.—
 V spremljevalni številki " 3.50

Sobotna izdaja:
 za celo leto K 10.—
 za hemóljivo odeloletno " 12.—
 za ostalo iznosništvo " 15.—

SLOVENEK

Inserati:
 Enostopna pettirista (60 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
 za tiskat... po 50 v
 za dva in večkrat... 45 "
 pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
 Ob sobotah dvojni tisk!

Poslano:
 Enostopna pettirista K 1.—
 Izhaja vsak dan izvenmi nedelje in praznike, ob 7. uri pop. Redna letna priloga vsaki rok

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 5/III. Rokopisi se ne vračajo; neizbrana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštno hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 28.511, bonn.-hero. št. 7583. — Upraviškega telefona št. 60.

Prestolnica Slovenije manifestira.

Tisoči in tisoči naroda. Kdo bi preštel te tisočglave množice. Ta silna disciplinirana četa, ki je vedela kaj pomeni ta naš veliki dan svobode, kaj pomeni sila in volja duha discipliniranega naroda. Vse je šlo kakor po uri! Sprevod se je razvil spontano, vsak je vedel, kje je njegovo mesto. Reditelji niso imeli dela. In dela ni imelo vojaštvo, ki je ostalo konsignirano po hišah, da »brani Nemce«. Toda to ni bil dan za to, da bi maščevali vse te strašne krivice našega naroda. Bil je praznik, oddih, delopust od dela, kajpot kako moramo združeni stopati v to našo svobodo, združeni in edini na narodnem in gospodarskem polju.

Cela Ljubljana je bila na ulici. Toda ne samo Ljubljana, te velike manifestacije za svobodo naroda so se udeležile ljudske množice iz najoddaljenejših ljubljanske okolice in zastopniki celega slovenskega naroda. Hiše praznično oblečene v zastave Slovencev, Hrvatov in Srbov, pa tudi naših zveznih bratskih narodov Čeho-Slovakov in Poljakov.

Najlepši prizor je bil gotovo na Kongresnem trgu. Glava pri glavi. Konjeniki: Orli in Sokoli ter banderi dijakov in pred temi konjeniki, naša dekleta v pestri narodni noši, a pred temi rdeče srajce Orlov in Sokolov. Pred njimi pa četa naših častnikov in vojakov, temeljnega našega obrambnega kadra.

In takrat stopi med govorniki na balkon tudi nadporočnik dr. Rostohar, potegne sabljo in prišeče, da se bodo naši vojaki bojevali odslej le za Jugoslavijo in nikdar več za tujca, ki nas je hotel podjarmiti. In za njim so potegnili naši častniki in vojaki sablje ter prisegli sveto prisego našemu narodu. En sam klic je šel skozi množice: Klic, da hoče naše ljudstvo od danes naprej prosto vseh spon samo si določati svoja pota in svojo bodočnost v svobodni Jugoslavianski državi.

Manifestacija tisoč in tisočglavih množic — gotovo jih je bilo nad 60.000 na ulici — pomeni za nas častno fazo v tem našem prehodu v življenje svobode. Niti las se ni skrivil nobenemu, nikdo se ni pregrešil na tuji lasti in ne na osebni varnosti, reditelji, naša obrambna straža, pomnožena z oddelkom policije z narodnimi kokardami ni bila nikjer primorana posredovati.

Prehod iz Avstrije v Jugoslavijo je v teku. Torkov dan manifestacije za svobodo je časten dan za našo domovino.

Veseli smo praznika svobode.

× × ×

Manifestacijski sprevod.

Nepregledna množica! Nikdo ni pričakoval, da se bo naše ljudstvo v tako velikem številu udeležilo slavlja naše narodne svobode in da bo ta stvar potekla tako mirno. Toliko smo trpeli, naše ljudstvo je stradalo, a vedelo je, da mora priti oni veliki dan odrešenja.

Jutro! Množice prihajajo. Prihajajo te lovdana društva, naši jasni Orli in sinji Sokoli, prihaja dijaštvo, prihaja razumništvo, prihajajo naša strokovna, politična in nepolitična društva. Vse stranke so zastopane, vsi sloji od najvišjega do najnižjega. Raz hiše vihrajo zastave. Napisi samo slovenski, tudi na glavnem kolodvoru se blesti napis samo Ljubljana. Množice prihajajo, a nad množicami plapolajo naše zastave SHS. in prapori naših zveznih bratov Čehoslovakov in Poljakov, a ne samo teh, tudi zastave ameriških zveznih držav in njihovih zaveznikov pričajo o naši hvaležnosti velikemu glasniku svobode Woodrowu Wilsonu.

Budnica združenih godb. Od Piave grme topovi. Zadnja beseda vojske. Le še nekaj dni. Na obširnem zbirališču med Slonom in Narodnim domom se zbirajo ljudske množice. Reditelji in rediteljice pomnoženi s policijsko stražo z narodnimi ko-

kardami in z gasilnimi društvi urejajo množice. Dohod v Šelenburgovo ulico in prostor okoli kazine je naša narodna bramba zaprla. Razpoloženje, praznično oblečene prihajajo množice na zbirališče med viharinimi »Živijo«-klici.

Narod praznuje zmagoslavje nad okostenelim birokratizmom, nad nemštvo in nad brutalno silo germanskega fevdalističnega militarizma. Vse je praznično.

En narod, en cilj: svoboda.

Sprevod otvorijo konjeniki: Orli in Sokoli. Veliko jih je. Slede jim v narodne barve in cvetje zaviti vozovi. Na njih naši okoličani, dekleta in fantje v pestri narodni nošah. Harmonike, živa slika naših ljudi, tamburaški zbori, sinovi in hčerke naših poljan: ena sama čudovita pesem. Vozov je 27 iz vse bližnje in daljne okolice. Za njimi dolga šolska mladina v strnenih osmerostopih. Vodijo jih učiteljske moči. Učiteljice, šolski voditelji, med njimi šolske sestre in usmiljenke. Nepregledne vrste. Vse v najzornejšem redu. Prapori plovejo nad našo mladino. Za njimi jata banderov dijakov Jugoslovanske dijaške zveze. Za banderji organizirani profesorski zbor, in za njim dolga vrsta srednješolskega dijaštva. Za dijaštvom uradništvo. Od prvih zastopnikov »Slovencev« deželne vlade, okrajnega glavarstva, do vseh bivših cesarskih in necesarskih uradov. Najbolj številno je zastopana sodnija. V znak demokratične dobe sledi tej skupini Zadržuga ljubljanskih in okoliških čevljarjev. Za njimi zopet mladež. Nad vrstami številni napisi.

Woodrow Wilson — rešitelj narodov, tako se glasi napis pod umetniško sliko, portretom predsednika Zveznih držav. Slika jo je dr. Milutin Zarnik. Železničarska godba iz Zidanega mosta igra. Sledijo ji nepregledne vrste združenih jugoslovanskih železničarjev in uradnic, kot ena mogočna strnjena jugoslovanska legija.

Smeh naših poljan in naših gorá dekleta in žene v živih naših slovenskih narodnih nošah, a tudi v nošah Hrvatov in Srbov. Njim na čelu vodilnjak našega slovenskega demokratičnega ženstva. Franja dr. Tavčarjeva in Cilka Krekova. Za njimi pod svojimi zastavami zastopniki združenih ljubljanskih in okoličanskih pevskih društev. Sledijo zastopniki narodnega gledališča, za njimi godba iz Domžal.

Na to Sokol v strnenih vrstah s sedmimi zastavami. Za Sokolom Sokolice, njim sledi vojaštvo, temelj naše brambre: častniki in vojaki, vse pomešano v smislu našega demokratičnega principa, med njimi zastopniki naše jugoslovanske mornarice, ruski, srbski in italijanski vojni ujetniki s slovenskimi smodbudnimi napisi.

Mogočna četa Orla. Zastopani so sledeči odseki s svojimi zastavami: Zveza Orlov, št. Peter in št. Jakob v Ljubljani, št. Vid nad Ljubljano, Vrhnika, Brezovica, Devica Marja v Polju, Sostro, št. Jakob ob Savi, Kamnik, Domžale, št. Janž, št. Peter na Krasu, Višnja Gora, Kamna Gorica in drugi. Mogočni pohod.

Njim sledi socialno demokratične strokovne organizacije s štirimi rdečimi zastavami. Pred njimi slika voditelja socialistov pisatelja Etbina Kristana, ki se je preselil v svobodno Ameriko prisiljen pred vojno. Za njimi korakajo poštni uradniki in uradnice v uniformah in brez uniform. Njihova vrsta je nepregledna.

Sprevod zaključijo naše križarsko-socialne organizacije z zastavami. Pred njimi slika dr. Kreka, ozaljšana s cvetjem in jugoslovanskimi trobojnicami. Nosijo jo dekleta v narodnih nošah. Sledijo odbori katoliško narodnih prosvetnih društev, na to rokodelski pomočniki, mladeniško društvo, društvo rokodelskih pomočnikov, mladeniško društvo, društvo rokodelskih mojstrov z zastavami. ~~Katoliško socialni delavci in delavke.~~

Obhod gre po Dunajski cesti, mimo glavnega kolodvora, po Resljevi cesti čez jubilejni most mimo Katoliške tiskarne, ki je okrašena z zastavami troimenega naroda SHS., nato mimo Mestnega doma, magistrata čez Stari trg, št. Jakobski most pred Deželni dvorec, kjer se vsa množica uvrsti na Kongresnem trgu, tako da je trg veliko premajhen. Raz vsa okna in ob straneh ceste pozdravljajo manifestante brezštevilni gledalci.

Sprevod se fazvrsti na Kongresnem trgu. Ob Zvezdi konjeniki, pred njimi telovadci in narodne noše, okrog in okrog drugo občinstvo. V ospredju vojaštvo.

Godbe igrajo, množica prepeva domodne pesmi. »Živijo«-klici našim poslanecem in zastopnikom Narodnega sveta, ki so zbrani na balkonu Deželnega dvorca. Ovacije nočejo prenehati. Ljudstvo zapoje: Onam onamo, Slovenec sem, Hej Slovani. Nato spregovori burno pozdravljen zastopnik Narodnega sveta Ivan Hribar.

Govor ravnatelja Hribarja.

Državljeni in državljanke svobodne Jugoslavije!

Naše življenje je polno dela in truda, polno vsakdanjih skrbi. Marsikedar omagujemo pod njihovo butaro. Kljub vsemu temu pa prihajajo trenutki, v katerih se čutimo srečne, da živimo.

Devet dni sem preživljamo take trenutke. Saj se zavedamo, da smo stopili iz tamnice, v kateri so nas doslej imeli zaprte, na svetlo sonce.

Naša srca, mile mi sestre in dragi bratje, prekipevajo vzvišenih čutil; vsaka naša žilica drhti doslej nepoznane sreče in radosti.

Svobodni državljani ste. (Vihar navdušenja gre med množico; neprestani, dolgotrajni Živio-klici.) Kot taki pa se dobro zavedate, da Vam bode ta največja vseh dobrin ohranjena le tedaj, ako bode Vaš državni ustroj redno funkcioniral. In prišli ste semkaj, da spoznate one, ki naj za to skrbе.

Zalibog, danes ni med nami onega, katerega Ti, narod moj, najbolje ljubiš in častiš. Našega predsednika, našega voditelja, apostola jugoslovanstva in prvobitnega za našo suverenost, dr. Antona Korosca (Viharni Živio-klici) pogrešaš tukaj. A če ni telesno, v duhu je gotovo med nami. Saj je mogoče, da ravno v tem trenutju razpravlja v Švici, kjer se že nekaj dni muči, o pogojih za zgradnjo naše celokupne države z velikim rodoljubom, predsednikom jugoslovanskega odbora dr. Ivanom Trumbićem (Viharni Živio-klici) in genijalnim srbskim ministrskim predsednikom Pašićem. (Živio Pašić!)

Narode! Prav je, da ob navedbi njihovih imen navdušenja prekipevaš. Saj sta ta dva moža bila, ki sta z modrim, globoko premišljenim paktom položila prvi temeljni kamen samostojni in suvereni državi Slovencev, Hrvatov in Srbov.

Temu temeljnemu kamenu sledili so drugi in hvaležnost zahteva, da se spominjamo njih polagateljev. Do črne zemlje se klanjamo Tvojim manom, Janez Evangelist Krek! (Ponovne, dolgotrajne ovacije spominu dr. Kreka. Klici: Slava Kreku!) Ko si spoznal, da ne bodeš klicar v puščavi, dvignil si prapor našega ujedinjenja in zaklical si gromoglasno, da je odjeknilo po vsem svetu, da smo Slovenci, Hrvatje in Srbi narod istega jezika in iste krvi. Ko so nas obdoleževali veleizdaje, nas zato metali v ječe in preganjali od domačih ognjišč, vrgel si jim v obraz nepobitno in porazujočo resnico, da je robstvo veleizdaja.

Tretji temeljni kamen položil si Ti,

narod moj, ker si klic umel in veliko dobo spoznal. Pokazal si se zrelim. Slava Ti zato!

Četrti temeljni kamen položil je naš, od vseh spoštovani vrhovni dušni pastir, knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. (Bog živi našega primasa Jugoslavije! Vihar se par minut ne pcleže.) Pred 20 leti sprejemali smo ga slovesnim načinom. Radosno razpoloženje, ki je vladalo takrat po Ljubljani, zdelo se je, da ina globlje vzroke. In imelo jih je. Slovenski narod pričakoval je od svojega sina na stolici sv. Maksima velikega čina. Ne zastoj. Ko je prišel čas, segel je škof dr. Jeglič vsem zvestim sinovom naroda v roke in se — njim na čelu — izrekel za ujedinjenje. S tem činom postal je — sam od sebe — primas Jugoslavije (Živio primas Jugoslavije!) in našo belo Ljubljano povzdignil je za stolico primata. (Burno odobravanje.)

Največji kamen pa je v temelje naše države položil mož, čigar izredno državniško modrost občuduje ves svet. Grozno, nečloveško klanje provzročil je zgolj iz nebrzdanega slavo-hlepa avtokrat, ki ga bode zgodovina brez dvojbe nazvala največjo šibo človeštva. Videč to, odločil se je predsednik Zedinjenih držav severne Amerike Woodrow Wilson (Vihar med množico, navdušenje noče ponehati) storiti take vnebovpijoče zločine za vse večne čase nemogoče. In nastopil je proti uzurpatorjem moči, ki jo tako radi in tako bogokletno — kakor Neron in Ivan Grozni — izvajajo iz božje milosti. »Vsa moč je iz narodov, njim samim gre torej odločevati o njej!« glasil se je njegov klic, klic pravega demokratizma, ki gre zmagonosno svojo pot po vsem svetu. Od klica pa je bil Wilson prestopil tudi k dejanju. On za nas Jugoslovane od onih, ki so nam še pred nedavnim brutalno grozili, da nas v tla pomandraj, naravnost zahteva svobodo, neodvisnost in samoodločbo. Vem, da možu, kateremu se bodo dvigali spomeniki po vsem svetu, tudi Jugoslavija postavi dostojen spomenik. A najlepši spomenik, spomenik hvaležnosti, ohranimo mu v svojih in svojih potomcev srcih.

Se enemu čutu hvaležnosti moramo v tem svečanem trenutku dati izraza. Temelje naše države drži skupaj dragoceno pojilo: Tvojih hrabrih sinov — mladeničev in mož — Tvojih onemoglih starcev, Tvojih blagih hčerá — deklet in žen —, Tvojih nedolžnih otročičev kri je to, velika, sveta mučenica, kraljevina Srbija! Ta kri vpila je po maščevanju k nebu in priklicala je maščevanje; ona je prosila Tvoje poveljčanja, in poveljčana si! — Zgradba pa, katero drži skupaj tako dragoceno pojilo, je neporušljiva. Prejmi torej naše poklonstvo Ti, naša krasna, ob neizmernih mukah rojena in zato za večno neporušljiva Jugoslavija. (Viharni Živio-klici. Vihar noče prenehati.)

Govor državnega poslanca dr. Lovro Pogačnika.

Dragi bratje in sestre jugoslovanskel Prihajam z Dunaja in Vam prinašam pozdrave vseh onih poslancev, kar jih je še gori v Jugoslovanskem klubu. Z Dunaja prihajam, kjer so se zgodile v teh zgodovinskih trenutkih korenite spremembe. Danes gledajo vsi tisti, ki žive v onih zidovih in ki so si iz slovanskega bogastva zidali svoje ponosne palače s strahom v bodočnost in se boje, da bo po Ringu rasla trava in da bo vse opustošeno. Strah jih je čustev, ki danes plamte v Vaših srcih. In ta strah je tudi popolnoma upravičen, kajti gospodje imajo slabo vest, ker se zavedajo krivic, ki so Vam jih skozi sto in stoletja provzročali in Vam udrabljali Vaše

pravice in Vašo svobodo. Toda prišel je naš čas. Naš narod se je vzbudil, našemu narodu je zasijala zlata svoboda. Danes praznujete prvi sveti dan svobode slovenske, svobode srbske, svobode hrvatske. Gospoda moči! Boje se, da se bo danes tudi v Ljubljani razgrajalo, da se bodo tudi v Ljubljani prirejali izgredi in se godile nasilnosti. Prijatelji! Jaz nisem vedel, kaj se bo danes tukaj zgodilo, ampak jaz sem ministru predsedniku v Vašem imenu, v imenu Jugoslovanskega kluba in v imenu naroda slovenskega izrazil, da je ta strah neutemeljen. Jaz vem, da se ne bo zgodila nikomur najmanjša krivica, da se ne bo pripetilo najmanjši izgred in da se ne bo danes v Ljubljani prelila niti kapljica krvi. Kajti slovenski narod ni narod nasilnikov, slovenski narod je narod omike, slovenski narod je narod izobrazbe in on kot zrel mož ve, kaj mu je storiti in to bo tudi storil.

Dragi bratje! Dovolite, da izražam pri tej priliki misel, ki jo je že povdarjal moj predgovornik. To je misel Vas vseh, kar Vas vidim v toliko in toliko tisočglavih množicah tukaj zbranih, to je misel na svobodo, misel na lastno državo, misel na ljubljeno Jugoslavijo. Danes pozdravljate dragi prijatelji to misel kot uresničeno.

Prijatelji! Ko je Jugoslovanski klub lansko leto izrekel svojo jugoslovansko deklaracijo, takrat so nasprotniki rekli, da to govore politiki veleizdajalcev, da to govore izdajalci slovenskega naroda, izdajalci državnega mišljenja.

Prijatelji, nastopil je mir, utihnili so vsi tisti, ki so izrekli svojo obsodbo. Iz lastne volje, iz lastne moči se je izrekel slovenski kmet, se je izrekel slovenski delavec, se je izrekel slovenska žena in slovensko dekle in v soglasju z vsem narodom slovenskim se je izrekel slovenska inteligenca za našo misel, za našo svobodo. Mi hočemo biti na lastni zemlji svoji gospodarji. (Živijo, živijo!) Zato naj veljajo moje besede, ki jih govorim kot zastopnik Slovenske Ljudske Stranke, naj veljajo te besede v prvi vrsti zavednosti vsega slovenskega ljudstva. (Ponovni burni »Živijo«-klici.)

Volja slovenskega ljudstva je priklicala našo Jugoslavijo v življenje in volja slovenskega ljudstva je tisti odločevalni faktor, ki bo odločeval, kakšna naj Jugoslavija je in kakšna naj ostane.

Prijatelji in prijateljice! Ko gledam danes toliko vrlih Orlov in Sokolov tukaj zbranih, ko gledam tukaj naše častnike in vojake, lahko rečem, da se je zbrala naša mlada sila, da se je zaklela danes naša mlada sila in prisegla, da ostane Jugoslaviji zvesta do groba. (Živijo, živijo!)

Prijatelji! Nobena kaplja krvi naj ne izteče več za druge narode, za druge interese! Pripravljeni pa smo preliti svojo srčno kri za svojo svobodo, za našo ljubljeno Jugoslavijo.

Prijatelji! Končam in Vas še enkrat najiskrenejše pozdravljam. Pozdravljeni Vi vsi, pozdravljeni Vi sodniki, pozdravljeni Vi upravitelji, pozdravljeni vi kmetje, pozdravljeni Vi delavci, pozdravljena mladina, pozdravljen narod slovenski v svobodni Jugoslaviji. (Dolgotrajno viharno ploskanje in »Živijo«-klici!)

Govor dr. Karla Trillerja.

V imenu deželne odbora in dežele Kranjske je govoril nato namestnik deželne glavarja dr. Karel Triller:

Narod! Bratje in sestre! Na hribih žari — na planinah se dela beli dan! Oni beli dan svobode, ki ga je pričakoval naš rod neskončno dolga leta v težke verige vkovan, s trepetom v srcu, toda s skalnatim zaupanjem v duši. Nikdar niso obupali v teh strašnih, temnih časih poklicani glasniki slovenske duše. Nikdar ne, od Vodnika in Prešerna, do Jenka, Aškerca in Gregorčiča, do najmlajših oznanjevalcev naše svobode. Vsikdar so tolažili in bodrili naš rod, da Ilirija vstaja, da največ sveta otrokom sliši Slave, da kje bomo našli pot, kjer nje sinovi si prosti voljo vero in postavljajo in da »ko v črni jaz gomili bom počival in zelen mah poraste nad menoj — veselih časov srečo bo užival, imel bo jasne dneve narod moj«. In danes, danes je napočil po predolgi pepelnici tudi tisti vstajenja dan, »ko gremo naprej mi strelci in plamen gre pred nami skoz noč, kot Bog pred Izraelci«.

Proroške sanje teh naših glasnikov izza treh rodov so danes realno dejstvo. In zato blagor onim izmed njih, ki jih že davno krije mehka in hvaležna jugoslovanska zemlja. Njihovi duhovi v trenutku nevidno plavajo nad nami in nas blagoslovljajo. Blagor pa tudi onim, ki so bili njihovi najvernejši učenci pa jim ni bilo sojeno, da bi bili doživeli današnji jasni dan svobode. In v tem smislu veljaj s tega mesta, izpred naše naš spomin predvsem pred očmi nemu zidarju svobodne Jugoslavije dr. J. E. v. K r e k u. Slava njegovemu spominu! Nič manjša slava pa tudi spominu onih tisočero in tisočero jugoslovanskih junakov, ki so prelili v teh zadnjih strašnih štirih letih svojo srčno kri na tem ali onem bojišču na tej ali oni strani,

kajti iz vse te skupne krvi se je rodila svobodna Jugoslavija. In tudi iz one, ki se je prenehala pretakati po žilah na vislicah ali drugih moriščih. Iskreno hvaležen spomin njim vsem!

In s tem iskrenim izrazom hvaležnosti vzemimo slovo od preteklosti, nad vse žalostne. Od danes vnaprej naj bodo uprti vsi naši pogledi v bodočnost. Vsi in vsak izmed nas naj stremi za tem, da prestopimo prag svobode kot zrel in discipliniran, kot kulturne narod. Brez nasilstva, brez malenkostne maščevalnosti. Z neomadeževanimi in neokrvavljenimi rokami dvigajmo prapor naše svobode. Tako da bo bodoči zgodovinpisec te velike dobe smel in zamogel zapisati na čelo svoje knjige, posnemajoč svojega velikega prednika Plinija geslo:

Haec est Jugoslavia, Diis sacra!

Bogu ostani mila in draga, lepa naša jugoslovanska domovina!

(Odobranje in pritrjevanje.)

Govor vojaškega zastopnika.

Bratje in sestre svobodne države jugoslovanske! Tudi za nas, kar nas veže težka dolžnost, je prišel čas, da damo duška čustvom, ki so jih polna naša srca in naše duše. Mi, ki smo morali mnogo prestati, ki smo morali marsikaj udušiti, ki smo morali zlasti udušiti vsako najmanjšo željo po zlati svobodni Jugoslaviji, mi danes svečano prisegamo, da hočemo preliti svojo kri za svobodno državo in da hočemo ostati svobodni Jugoslaviji zvesti do groba, (Viharno odobranje in »Živijo«-klici.)

Med govorom dr. Rostoharja, ki potegnje sabljo na balkonu v znak prisega, da se ne bodo naši vojaki več bojevali za tujce, ampak samo za lastno domovino, potegnjejo častniki in vojaki sablje ter bodala in prisegajo svobodo jugoslovanski domovini. Navdušenje množic nepopisno. Gromkih »Živijo«-klicev noče biti konca. Med množico gre vihar kakor veliki val: vsakdo ve, prehajamo iz stare Avstrije v Jugoslavijo.

Zastopnik soc.-dem. stranke Kopač.

Spoštovani someščani, prijatelji in prijateljice! Iskreno vas pozdravljam kot zastopnik Jugoslovanske socialnodemokratske stranke, ki se je pridružila celokupnemu narodu, kar je čisto ob sebi umevno. Socialna demokracija stoji danes ujedinjena s troimskim narodom in upam, da bo v bodoče socialnodemokratska stranka v tem novem zedinjenju narodom lahko velik faktor in da bo v tem narodu zastopana demokratska ideja, zakaj, prijatelji in navzoči, ne samo Ljubljana, ampak tudi širši krogi naše domovine čutijo danes to potrebo, kajti z demokratsko idejo je prepojeno danes prebivalstvo v zadnji gorski koči, in zadnji otrok, ki spregovori danes besedo, govori o narodnem ujedinenju. Nihče izmed nas ni pričakoval, da nam bo tako hitro zasijala zlata svoboda. Doživeli smo to hitreje, kakor smo pričakovali. Prišel bo čas, ko naj spregovorijo v državnem zboru in v vseh drugih zakonodajnih zastopih poleg drugih razredov svojo besedo tudi en razred, razred, ki največ trpi, to je delavski razred. Izjavljam, da bomo mi socialni demokratje takrat storili svojo dolžnost napram drugim slojem, ako jo bodo storili tudi drugi sloji napram nam.

Globoko sem prepričan, da bo v bodoči državi socialno-demokratska stranka ne morda zadnja, ampak prva. Če bi pa drugi stanovi pozabili demokratska načela, potem bo jugoslovanska demokracija vzbudila svoje sile in bo šla naprej svojo pot, katero si je začrtala. Mi smo danes edini v eni želji in enem prepričanju, da bodo v bodoči državi vladala druga načela, kakor v centralistični državi — Avstriji, ki leži danes pred nami kakor strofjen kadaver. Narodi so strelji pot, po kateri je prišlo tako daleč, da so hujskali in izigravali narod proti narodu. In kdo je pri tem največ trpel? To so bili Slovenci, in v prvi vrsti delavstvo. V vseh gradih je gospodovala tujčeva peta, ki nas je tepla po zobeh, o čemer vedo povedati največ železničarji.

Čenjeri navzoči! Upam, da bomo v bodoče vsi edini, da bodo padle vse tiste stroge razlike med posameznimi sloji in da bo vse življenje v naši državi kar najbolj demokratsko in da bo vladalo skupno delovanje vseh slojev.

Čenjeri navzoči! Upam, da bomo v bozrel narod, ki je vreden svobode, ki smo jo danes dosegli. Nastopajmo mirno in dostojno, ne povzročajmo nikakih rabuk, kajti s tem bomo dokazali, da znamo ceniti svojo svobodo.

Pozdravljam vas še enkrat in vas zagotavljam, da bo jugoslovanska socialnodemokratska stranka vedno podpirala stremjenja vseh in delovanja vseh slojev, ki naj nam zajamčijo svobodo in prostost. (Živahni živio-klici in odobranje.)

Govor ljubljanskega župana.

V imenu mestne občine ljubljanske je govoril ljubljanski župan dr. Iv. T a v č a r : Someščanke! Someščani!

Po temnih časih zasijalo nam je solnce na jasnem nebu! Doživeli smo čase, na katere je mislil naš nebeški Prešeren, ko je pel, da se bodo Slovencem vremena razjasnila Vremena so se nam razjasnila in jasno nebo je zvabilo danes našo belo Ljubljano na plan, da mirno, dostojno, pa tudi najslavesnejše poveličuje dan, kakor ga Jugoslovanstvo dosedaj še nikdar doživelo nil

Česa se nam je najprej spominjati pri tej slavnosti?

Spominjati se nam je predvsem naše mlade, naše preljubljene Jugoslavije! Kakor zmagonosna boginja skočila je iz glave umirajoči Avstriji in danes stoji pred našimi očmi v polnem svojem blešku, v polnem svojem orožju, tako da je nepremagljiva in najs se je komaj rodila! Dosegli smo svojo lastno državo, v kateri bodo združeni Jugoslavi kot en sam narod v taki trdni zvezi, da je nobena peklenska moč ne bo mogla razkrojiti. Samostojna, ujedinjena, demokratska Jugoslavija, zgrajena na temelju enotnosti, svobode, na temelju pravičnosti in solidarnosti, je gotova in mi se ji pri tej priliki klanjamo ter ji prisegamo zvestobo in ljubezen!

In sedaj se nam je spominjati tistih, ki so bili naši otroci, naši bratje, in ki so na bojiščih pustili svoje mlado življenje, tako da dostikrat ne vemo, kje počivajo njihove blagoslovljene kosti. Vzeti so bili vsi našim ljubečim srcem in še sedaj teko zanje naše solze Danes, prijatelji, pa vemo, da vsa ta jugoslovanska kri ni bila prelita brez sadu, danes vemo, da je ta kri bila pravzaprav prelita za našo Jugoslavijo in da le-ta, ko vstaja, ne sme nikdar pozabiti na grobove teh svojih junakov!

Tik teh junakov spominjati se nam je še mučnikov, ki so na brezštevilnih vislicah končali svoje življenje, ker so zaslepljeni krogi imeli nespametno misel, da se bo Jugoslavija zatrla, če se bodo njene sinovi metali v ječe, vlačili na vislice, nabadali na bajonete in streljali na moriščih. Jaz opuščam vsake obtožbe, samo toliko rečem, da solnce vzhajajoče suverene naše države obseva s tisto ljubeznijo, s katero obseva vse jugoslovanske pokrajine, tudi vislice, na katerih je umrlo toliko dobrih naših sinov! Teh mučnikov naša Jugoslavija, ki bo sicer zgrajena na temelju človekoljubja, ne bo mogla pozabiti in umestno je, da se jih danes prav živo spominjamo!

Spominjati pa se moramo s hvaležnostjo tudi tistih množic našega revnega ljudstva, ki so v teku vojne stradale, prezele in komaj živele, ki so morale gledati, kako so jim umirali otroci in kako so radi pomanjkanja zapuščali svet odrasčeni in starci. Danes je naša Jugoslavija že rojena, ali gotovo je, da hudi časi s tem še niso končani; mogoče je, da bomo nekaj mesecev trpeli še vse hujše, kakor smo trpeli dosedaj Reveže bi prosil, da naj ne obupavajo, bogatine bi rotli, da naj se v ljubezni spominjajo tistih, ki imajo manjši kos kruha, kakor oni! Naša sveta obljuba bodi danes, da hočemo tudi te zadnje čase stisk in nadlog prenesti in vzdržati, ker si s tem omogočimo, da nam ne bo samo visoko z gore gledati naše obljubljene dežele, temveč da pridemo v to obljubljeno deželo, to je v našo enotno in sveto Jugoslavijo!

Današnji dan je dan našega vstajenja. Naša slavnost velja temu vstajenju. Zamolčati pa nočem, da je naša slavnost obenem slovesen pogreb: pokopujemo namreč predvsem tisti krivični vpliv avstrijskega ponemčevanja, ki nas je streljal moril v svojih kretnjih! — Imamo pa še drugega mrliča, ki je bil največji morilec vseh časov in ki je med drugim ob življenje spravil tudi Avstrijo: mi pokopujemo danes z radostnim in veselim srcem tisto slaboglasno zvezo z Nemčijo, o kateri pa sedaj vemo, da je bila grohokop Avstrije, katera pa je proti svoji volji največ pripomogla, da se je rešila svojih verig naša Jugoslavija! — Tem mrličem veljaj klic: Requiescant in pace! S tem klicem pa združimo drugi klic, ki naj sedita do neba: Bog ohrani našo Jugoslavijo! Bog obvaruj ji življenje do konca svetov!

Govor primasa Jugoslavije dr. A. B.

Jegliča.

Kvišku glave, ker približuje se Vaše odrešenje! Da, izpolnjuje se, kar smo želeli, iz srca in po pravici želeli: hitrih korakov se približuje čas, da bomo sami svoji v prekrasni jugoslovanski državi.

Ko se te osvoboditve veselimo, zahvaljujemo se božji previdnosti, ki je v svoji vseomogočnosti strašno zunanje dogodke nena doma, nepričakovano zasuka tako, da se bo po besedah Benedikta XV. tudi malina narodom podelila in zagotovila popolna pravica.

V naših rokah je prihodnji ugodni ali neugodni razvitek celokupne Jugoslavije. Ako jo postavimo na trdno skalo strahu božjega, na trdni temelj vsestranske naravne pravičnosti in krščanske ljubezni, bo stala trdno, ne bo usahnila, naj tudi na nio pridrve kakršnikoli besni viharji

Ako bi na našo Jugoslavijo v daljnem njenem razvitku postavili na človeške strasti, na grdo sebičnost in krivičnost, na uredite brez Boga, postavili bi jo na pesek, pa bi jo sovražni viharji porušili in grozna bi bila njena podrtja.

Oh, naj ne bo takol Božja modrost naj razsvetli one, ki imajo odgovorno nalogo, sezidati Jugoslavijo, da jo bodo vsestransko tako utemeljili in uredili, kakor je potrebno, da bi živel, da se bo krepko razvijala, se bogato razcvetela in bo dobra mati vernega, zdravega, čvrstega, srečnega jugoslovanskega naroda. Jugoslavijo čuvaj in vodi vsemogočni Bog Jugoslavija naj živi!

(Govor prekinjajo manifestantje z burnimi živio-klici. Vihar navdušenja noče početi.)

Velikanske ovacije prirejajo množice primasa Jugoslavije, vladiki dr. A. B. Jegliču. Nastop dr. Jegliča je poleg prisega vojakov višek vse manifestacije.

Po govorih pojejo množice z odkritimi glavami naše himne: Lepo našo domovino, Hej Slovani, Kde domov moj, Buči morje itd. Godbe igrajo, Fanfare telovadcev done.

Nato se sprevod premika mimo Prešernovega spomenika proti Slonu. Pred Prešernov spomenik položi naše narodno ženstvo venec v jugoslovanskih barvah. Govorite Franja dr. Tavčarjeva in Cilka Krekova. Nato dospje sprevod na zbirališče pred Slonom, raz balkon Slona se zahvali v imenu manifestacijskega odbora g. Pesek državljonom Jugoslavije, da so vzdržali mir in red in naglašja smotreno delo vseh združenih naših sil v bodoči jugoslovanski republiki.

Med navdušenjem se ljudstvo okrog poldne razide. Sprevod je bil dolg nad eno uro.

Popoldne je poteklo mirno. Nikjer nobenega ekscesa, nikjer incidentov, tako kakor pri dopoldanski manifestaciji. Mesto praznično. Delo počiva. Trgovine zaprte. Električna železnica ne vozi. V gledališču ob 3. uri popoldne ljudska predstava »Divji lovec«, zvečer »Svet«.

V Unionu se je razvila zvečer spontana ljudska veselica. Igrala je trboveljska godba, pevski društvi so peli narodne himne, govorili so urednik Vrtovec, Pesek in akademik Fakin.

Napisi, ki so se nosili pri manifestacijskem sprevodu.

Živijo Wilson osvoboditelj!
Naprej zastava Slave!
Živijo Korošec!
Slava Kreku!
Živijo Trumbić!
Življa država SHS!
Živel Masatik!
Življa neodvisna Jugoslavija!
Življa jugoslovanska republika!
Življa zveza narodov!
Delavec, kmet in meščan, uživa naj svobode dan!
Največ svetá otrokom sliši Slave!
Življa jugoslovanska mornarica!
Kri je rodila svobodo!
Življe Zedinjene države!
Živeli češki bratje!
V edinstvi je naša moč!
Živijo Pašić!
Ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi!
Po celi zemlji vsem ljudem mir bodi
Zora puca, bit će dana!
Rešitev ljudstva je Slovan!
Pravica nad vse!
Egalité — libérté — fraternité!
Jugoslovan, bliža se dan!
Naši vojski domov!
Naš Samo pride, — Naš plačilni dan!
Ne vđajmo se!
Iz robstva vstaja prost Slovan!
Vstanite bratje, dan žari!
Jugoslovan, prišel je svobode dan!
Od Urala do Trilava, kliče majka Slava!
Po trpljenju odrešenje!
Bliža se naše odrešenje!
Pod našo streho tuj rod — le gost nam bo — ne več gospod!
Glej, vstal je kralj Matiaž in rešil narod svoj!
Slava američanskim Jugoslovanom!
Slavimo slavno Slavo slavnih Slovanov!
Življe jugoslovanske čete!
Življa mednarodna konferenca!
Domovini vsak naj služi!
Življa svoboda in demokracija!
Slovenec, Srb, Hrvat, za uvijek brat i brat!
Od Trilava do Balkana!
V življenju hrepeneje!
Od Korotana do Soluna!
Američanski bratje, prihitite v svobodno domovino!
Slovan novod brate ima!
Neka živi što je naše!
Priplaval veliki dan iz juga sem na našo stran!
Buči, buči naše morje adrijsko!
Le vkup, le vkup, uboga gmajna!
Pozdravljeni sodržavljeni Medžimurci in Prekmurci!
Živijo Wilson!
Živeli mejniki štirje, Celovec, Maribor, Gorica, Trebi!
Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo!
Življe naše prestolice, Belgrad, Ljubljana, Zagreb!
Allons enfants de la patrie!
Buditelj angel naš nam trobi, Slovan na dan na dan Slovan!
Iz naroda za narod!
Prost Slovan — gre na dan!
Pozdravljeni, osvobodni koroški bratje!
S prosveto k svobodi!
Živeli svobodni zavezniki Čeho-Slovaniki.
Poljaki!
Slovanški rod, na dan, na dan, točani naš d velikan!
Slava Korošcu!

Slava Wilsonu!
Hej rojaki kvišku, da nam pride doba zlata!
Ljubimo se!
Slava Matiju Gubcu!
Živeli slovenski mučeniki!
Od Gdanskega do Trsta!
Biti slovenske krvi — bodi Slovanu ponos!
Kvišku srca!
Živi, živi, duh slovenski!
Za staro pravdo!
Slava jugoslovanskim legijam!
Svoji k svojim!

Manifestacija v Idriji.

Idrija. Manifestacija je bila mirna, pa veličastna. Obhoda se je udeležilo vse prebivalstvo. Mesto ej v zastavah.

Železničarji za narodne pravice.

Vpeljava slovenskega državnega jezika na južni železnici. — Državna železnica se upira slovenščini.

Jugoslovanski železničarji so po razhodu manifestacijskega sprevoda odkorakali na trg pred glavni kolodvor. Nastopil je njihov govornik. Med gromovitim pritrujevanjem in odobravanjem so sledili sledečim izjavam:

Dragi tovariši!

Častitljivi, osiveli naš kolodvor je doživel danes veselo spremembo. Raz njegovo streho so se do nedavnih časov šopirile črnožolte, mažarske in pruske zastave. Danes, na dan našega vstajenja plapolajo z njega naše mile trobojnice, ki so simbol naše mlade države in naše svobode. Iz gromenja topov, iz dima in ognja granat je vstal naš narod, trpin, da si sezida svoj svobodni dom. Včeraj je bil suženj, danes je gospod na svoji zemlji. Prijatelji! Danes smo prejeli prvi poljub svobode. Šele sedaj bomo spoznali, kaj je svobodni razvoj naroda. Sedaj šele bomo vedeli ceniti tiste narode, katerim je veljala svoboda več kot življenje. Mi jugoslovanski železničarji, ki smo najhujše občutili težko pest, sedaj poraženega militarizma in german-

stva, se hočemo z vso strastjo okleniti prapore svobode, ki ga je naš narod danes tako visoko dvignil. Otrlesi se bomo vseh verig in samodržnih sil, ki so nam doslej zapirale naša slovenska usta. Prišel je čas, da spregovori jugoslovanski železničar svojo domačo besedo, na svoji železnici! Naša od tujcev tako zaničevana, nam tako mila materinščina bo zavladala po vseh naših železnicah. Tovarši! Naznanjamo Vam, da je včeraj Narodni svet obvestil železniške uprave, da velja na slovenskem ozemlju slovenščina kot uradni jezik. To obvestilo ne velja samo upravam, temveč tudi nam. Naša državljanska dolžnost nam velevala, da pospešimo uvedbo našega jezika na naših železnicah, upoštevajoč seveda dejanski položaj in tiste naše tovariše, ki zares ne znajo našega jezika.

Prijatelji! Mislim, da govorim Vam vsem iz srca, če rečem, da se hočemo vsi radostno odzvati pozivu Narodnega sveta ter ga smatramo za ukaz, kateri se mora takoj izvesti. Na slovenskih železnicah naj od danes naprej vlada naš slovenski jezik kot uradni jezik! To je naša lastna, svojevoljna proklamacija!

Predlagam, da gre takoj deputacija treh navzočih železničarjev naše oddelne načelnike obvestiti o tem našem neomajnem sklepu!

Živahni, navdušeni »Živijo«-klici so sledili proklamaciji. Deputacija je precej izvršila svojo nalogo.

Na južni železnici v Jugoslaviji so začeli naši ljudje via facti že danes uvajati jugoslovanski uradni jezik.

Ponemčevalna nemškutarska trdnjava tržaške direktorije državnih železnic, prometni ravnatelj Jelenc je zdaj, ko je razpadla Avstrija, zagrozil železničarjem, da ne smejo uradovati slovensko. Pozivamo vse naše ljudi, da se strogo drže postavbe Narodnega sveta in se ne puste oplahiti od takih ljudi, ki se bodo zagovarjali Narodnemu svetu. Glavno je seveda, da je promet neoviran!

Izjava mažaronov.

V imenu unionistov (mažaronov) izjavi poslanec dr. Silović, da se je njih klub združil in da glasuje za obo predloga. Isto izjavi tudi v imenu obeh poslancev grofov Pejačevićev, ki sta odsotna, in da se podvržeta Narodnemu veču.

Izjave se nalepijo.

Nato se sprejme predlog, da se natisnejo govori dr. Pevličiča, dr. Popovića, predsednika sabora dr. Medakovića in dr. Prebega in se jih nalepi.

Prihod hrvatskih gospej.

Vrata hrvatskega sabora se odpro. V sabor pride do 300 gospej, vse v zlatu in dragocenih kamnih, pod vodstvom gospe Lopašič. V imenu hrvatskih žena pozdravi gospa Lopašič hrvatski sabor in njegove poslance, ki so se v teh burnih časih postavili na čelo narodni stvari. Nato položi gospa Lopašič vse dragocenosti, ki jih je imela na sebi, na mizo, nji slede ostale gospe, tako da je bil naenkrat na mizi kup dragocenosti in zlatnikov za »Narodno veče«. Nečakinja pokojnega biskupa Strossmayerja položi krasen dar — diadem — kot dar svojega pokojnega strica. — Poslanci so bili ginjeni do solz vsled te tako velike požrtvovalnosti.

Odhod v cerkev.

Po stari hrvatski navadi je odšel nato celokupni sabor z vlado v cerkev, kjer je zagrebški nadškof dr. Bauer zapel zahvalno pesem. Po zahvalni pesmi se je po prvič pela v cerkvi namesto cesarske pesmi narodna himna »Lepa naša domovina«.

Nazaj v sabor.

Po zahvalni pesmi so se vrnili poslanci nazaj v sabor, kjer se je nadaljevala seja.

Svobodni.

Nato je prišel v razpravo nujni predlog poslanca Radića, ki pravi, da so sedaj vse zveze z Avstrijo in Ogrsko pretrgane in da nimamo nobene zveze z Ogrsko in Nemško Avstrijo. Predlog je bil soglasno in z burnim odobravanjem sprejet.

Dnevni red je bil izčrpan. Potem, ko so odobrili zapisnik, je bila seja zaključena, nakar so poslanci in občinstvo zapeli himno »Lepa naša domovina«.

Prihodnja seja se skliče po potrebi.

Hrvatska vojska se podvržla »Narodnemu veču«.

Včeraj pozno v noč sta prišla v hrvatski sabor, kjer zboruje »Narodno veče«, vojaški poveljnik general Luka Šnjarić in poveljnik hrvatskega domobranstva general Mihaljević, kjer sta izjavila, da se podvržeta s celo oboroženo močjo »Narodnemu veču« in da bosta z vojaštvom brezpogojno izvrševala le to, kar bo zapovedalo »Narodno veče«.

V vojnem stanju.

»Narodno veče« je brzojavilo na jugozahodno fronto podmaršalu Metzgerju, naj pošlje jugoslovanske čete bivše avstrijske-ogrske monarhije domov, ker je jugoslovanska država SHS. v vojnem stanju z Nemško Avstrijo in Ogrsko. — Vsi mažarski častniki so zapustili Zagreb.

Hrvati zasedli Reko in Sušak.

»Narodno veče« je dalo včeraj po narodni straži, ki se je ustanovila na Reki in Sušaku, zasedbi oba kraja skupno s hrvatskim vojaštvom. Na most, ki veče Reko s Sušakom, so postavili vojski strojne puške.

Zagreb, 29. oktobra. Reka je izjavila zaupanje »Narodnemu veču«, ki sedaj vlada nad Reko in Sušakom. Vojaško poveljstvo je prevzel nad Reko hrvatski general podmaršal Istvanović, civilno pa sušaški okrajni glavar dr. Rojčević.

Oblast »Narodnega veča«.

Danes se je pripeljal v Zagreb bataljon nemškega vojaštva s topovi. Na povelje »Narodnega veča« je bil bataljon razorožen, orožje in strelivo pa zaplenjeno.

»Zeleni kader« v Zagrebu.

Danes zjutraj okoli 7. ure je udrl v mesto oddelek »zelenega kadra«, ki je izpustil iz vojaških zaporov vse jetnike. Po ulicah se je razvil boj. Narodni straži se je posrečilo oddelek »zelenega kadra« ujeti in razorožiti.

»Zelenemu kadru«.

»Narodno veče« je izdalo oklic vojakom, naj ostanejo v vojašnicah, kjer bodo z vsem preskrbljeni. Pazijo naj na red in pa na imetje, ki je last domovine. »Zelenemu kadru« se ne bo ničesar dogodilo, samo vrne naj se domov in naj bo na razpolago »Narodnemu veču« za brambo nove domovine.

Hrvatski železničarji priznali nadoblast »Narodnega veča«.

Danes so imeli železničarji shod, na katerem je govoril ravnatelj prometne uprave in izjavil, da je od danes naprej oblast železničarjev »Narodno veče«.

Narodnemu veču.

Sisek, 29. oktobra. Danes se je vršil tu velikanski shod. Za »Narodno veče« se je nabralo 50.000 K. — Hrvatski 27. domobranski polk se je podvržel »Narodnemu veču«.

Pomilostitev v Bosni-Ercegu.

Dunaj, 29. oktobra. Njeg. Veličanstvo je na predlog skupnega finančnega ministra s sklepom z dne 29. oktobra 1918 vsem 37 zaradi političnih zločinov obsojenim in v Bosni ter Hercegovini zaprtim kaznjencem odpustil ostanek kazni. Skupni finančni minister je takoj brzojavno odredil, da naj se kaznjenci izpuste iz zapora. Ta ukrep je — prepozen.

Zpodovinska seja ljubljanskega občinskega sveta.

Ljubljana, 29. oktobra 1918.

Z italijanske fronte se sliši gromenje tolujske grome, kot smo jih slišali v bitkah na Soči. Pred mestno hišo kličejo ljudje: Živio Jugoslavija! Nemških občinskih svetovalec ni, zastopnika avstrijske vlade tudi ne. Pri mizi poročevalcev ni urednika »Laibacher Zeitung«, ki je prenehala. Njen zadnji urednik g. prof. Anton Funtek jo je urejeval 20 let.

Ljubljana se klanja Jugoslaviji.

Župan dr. Tavčar otvori seja z nagovorom, v katerem povdarja, da se nahajamo zdaj v nekakem ex lex stanju in želi, da ne nastane anarhija; naj se pospeši ustanovitev kompetentne poklicane vlade. Naznanja, da je ex proesidio in via facti odredil: Od zdaj naprej je slovenski jezik izključno uradni jezik. Vse vloge, tudi vojaškim oblastim, se bodo reševale izključno slovensko. Župan predlaga:

Mestni svet skleni, da pripozna za vrhovno jugoslovansko avtoriteto Narodno veče v Zagrebu ter se mu podvrže v vsakem oziru, proseči ga, da stori vse korake, da ne nastane anarhija, izroče vladne funkcije po vseh slovensko jugoslovanskih pokrajinah. (Sprejeto. Viharno odobravanje in živio-klici.)

Finančni odsek pa pozivljam, da se posvetuje in v bodoči seji poroča, koliko prispevka naj da občina Narodnemu veču v Zagrebu in Narodnemu svetu v Ljubljani. (Sprejeto.)

Prostovoljna mestna straža.

V imenu policijskega odseka predlaga občinski svetovalec Likozar:

1. Da mestna uprava brez odloga vse preskrbi, da se izvrši in doseže nabor prostovoljne mestne straže;

2. da mestna uprava sprosi pri vojaški upravi 1000 pušk starega sistema in potrebnega streliva;

3. da sklene magistratu naročiti, da se z največjo intenzivnostjo potegne pri vrhovnem armadnem poveljstvu, da se domača polka, t. j. gorskih strelcev št. 2 in pešpolk »Cesarjevi« št. 17 brez odloga premeta na Kranjsko in da semkaj premeta tudi kadra obeh polkov.

V svoji tozadevni vlogi je povdarjal župan na nevarnosti, ki lahko nastanejo, ako javni varnosti ne posvetimo več skrbi, kakor do zdaj. Župan povdarja tudi na nevarnosti, ki prete javni varnosti, ako se bo sklenilo z entento vojaško premirje ter se bo vsled tega morala naša fronta na jugu prestaviti iz Benečije na slovensko ozemlje. Kakor hitro se bo to zgodilo, potem bo takoj jasno, da se Avstrija ne bo hotela več spuščati v kako nadaljnjo vojsko, ker bi ji s tem tudi prav čisto nič ne bilo pomagano. Bati pa se je, da bodo generali samo radi prestiža hoteli držati fronto na jugu. In tukaj nam je pričakovati, da bomo na jugu doživeli, da bo začela omenjena fronta sama od sebe ležati narazen in da bodo posamezna ogrska krdeža pričela uhajati in proti domu hiteti. Mažarski element pa se je, posebno v Karpatih in v Srbiji, izkazal za nainevarnejšega maroderja: v Karpatih in v Srbiji se je brez vsake potrebe zažigalo in tudi ljudje so se morili. Zatorej je čisto gotovo utemeljeno, da hočemo imeti v svoji sredi polke, ki se, kakor mi sami, z največjo ljubeznijo oklepajo naše zemlje in ki bi z največjo goščino preprečili vsak poskus plenitve in ropanja po tej deželi.

Jugoslovansko srce.

Na predlog poročevalca aprovizacijskega odseka podžupana dr. Trillerja se sklene: Narodno veče v Zagrebu se naprosi, a) da prejkopreje ustanovi posebno aprovizacijsko organizacijo, ki naj bi se ozirala tudi na jugoslovanske pokrajine v tostranski državni polovici in ki naj bi do sedaj dosežila, da takoj padejo aprovizacijske meje med Hrvatsko in našimi pokrajinami; b) dokler se to ne zgodi, različi se skleni mestni aprovizacijski odsek v centralno organizacijo za aprovizacijo našega mesta. Ta organizacija se pod imenom »Jugoslovansko srce« ustanovi s tem, da mestni aprovizacijski odsek kooptira: šest članov (članic), katere nasvetuje načelstvo JDS; šest članov (članic) po nasvetu SLS; štiri člane (članice) po nasvetu SDS; c) »Jugoslovansko srce« predseduje župan, podpredsednik pa podžupan in po en zastopnik SLS in SDS; d) v delokrog »Jugoslovanskega srca« spada predvsem obširna agitacija za ubožno akcijo, katere vlada neče več podpirati. Naj se vse stori, da se ta akcija podpre s prostovoljnimi doneski živih škrompirja, žito itd.). Dotična agitacija naj se razvname po vseh slovenskih pokrajinah s pomočjo občin in župnih uradov. Zatorej naj se predvsem pri poklicnem mestu za prebrano izposuje, da se taki prostovoljni doneski dovolijo in izvzamejo iz vsake zaplembe; e) v delokrog organizacije spada dalje, da so s sklepom premirja loti mirazbirne agitacije, da nam inozemstvo, posebno Amerika, Anglija in Argentinijska, v bodoči zimi prislojejo na pomoč z nekako pomožno akcijo, da se nam dopske žito, mast in meso, bodisi brezplačno, bodisi za znižano ceno, ker bi drugače v mesecih februar, marec in april moralo ljudstvo v mestu od glada umirati; f) stroške razširjene aprovizacijske organizacije nosi mestni aprovizacijski sklad. — II. Mestni svet najodloži neke ugovarja, da bi se aprovizacija mest in dežele z masiranjem vojaštva popolnoma onemogočila ter pooblašča župana, da vloži pri-

Sabor proglasil neodvisnost.

Zagreb, 29. oktobra.

Danes vlada v Zagrebu svečano razpoloženje. Ljudstvo se zaveda velikega trenutka, ve. da gremo v nove čase, v našo svobodo.

Že zgodaj zjutraj je bilo na zagrebških ulicah vse živo. Po cestah je patrolirala narodna straža, v prvi vrsti Sokoli pod vodstvom rezervnih častnikov.

Proti 9. uri je drvelo ljudstvo na Markov trg, pred hrvatski sabor, da izve, kaj sklepajo poslanci. Srbski ujetniki so bili istotako oboroženi s puškami in so skrbeli za red. Po cesti pred vojaštvom so korakali trije častniki, ki so nosili slovensko, hrvatsko in srbsko zastavo. Za njim je jezdil general Plivelić, nato je pripeljal polkovnik 53. pp Turković godbo, 2 topa in moštvo, ki sta dajala častne salve, bilo je nad 500 častnikov ter obilo moštva, polkovnik Kučak pa je pripeljal vrle domobranc.

Pred sabrom.

Vse je hitelo na Markov trg pred hrvatski sabor. Po Markovem trgu se je razlegala godba in petje, z balkona sabora so se pa ljudstvu naznanjali posamezni govori. Pred sabrom je godba igrala narodno himno, zvonovi so zvonili po cerkvah, s Strossmayerjevega šetališča so grmeli topovi.

Na balkonu sabora je prebral predsednik »Narodnega veča« dr. Pavelić prisego narodu in vojaštvu, nakar je vojska prisegla zvestobo »Narodnemu veču«. Govornik je opozarjal ljudstvo, naj bo mirno, ker naša zmaga je gotova stvar. Ljudstva se je polastilo velikansko navdušenje, zastave so vihrale, godba in petje se mevala po Markovem trgu.

Hrvatski sabor.

Ob pol 11. je otvoril seja predsednik hrvatskega sabora dr. Medaković. Pred klopmi poslancev so se razvrstili delegati Narodnega veča, v galerij, ki so bile nalladeno polne, je padalo cvetje. Navzoči so bili vsi poslanci. Ko je vstopil v sabor ban Mihalović s celokupno vlado, se je ponovilo burno ploskanje, ki je trajalo par minut.

Nato je govoril predsednik sabora dr. Medaković, ki je izvajal: Sklical sem hrvatski sabor, ker so to zahtevali poslanci. Vsi smo čutili, da moramo izvršiti delo, da smo mi sedaj pravi sodniki. Sedaj ni naša naloga razpravljati o dosežani narodni politiki, s to moramo prenehati in pretrgati meje, ki so nas doslej vezale. Hočemo, da so vse hrvatske dežele združene v eno celoto, da je Slovenija združena z nami, ne pa odsekana kakor veja. Sedaj je treba voditi narodno politiko, sedaj mora biti združen ves narod, zato se pokoravamo in se podvržemo »Narodnemu veču«. Hočemo svobodno, neodvisno državo. Hrvatski sabor sedaj ne bo klepal o novih zakonih, ampak njegova vloga je likvidirati in pričeti z novo organizacijo. Nazdravlja predsedniku Wilsonu, ljudstvo pa opominja, naj vzdrži disciplino in ohrani zvestobo »Narodnemu veču«. Pozdravlja Čehoslovake in Poljake, ki hite novi dobi nasproti. Zato na novo delo! Govoru predsednika dr. Medakovića so burno ploskali in navdušenja ni bilo ne konca ne kraja.

Hrvatska samostojna.

Nato prebere zapisnikar nujni predlog Svetozarja Pribičevića: Sabor proglašja, da se pretrgajo vse vezi md Hrvatsko in Ogrsko na eni in Hrvatsko in Avstrijo na drugi strani. Nagodba, dodatki in revizije so neveljavne. Dalmacija, Slavonija in Hrvatska z Reko se združijo v državo, popolnoma neodvisno od Avstrije in Ogrske. Po narodnostnem načelu naj se združijo vsi Slovenci, Hrvati in Srbi v eno, vsem skupno neodvisno državo.

Ko je to zapisnikar prebral, je nastalo v saboru velikansko navdušenje. Hrvatski ban Mihalović, predsednik sabora dr. Medaković in vsi poslanci z občinstvom vred vstanejo in zapoje narodno himno »Lepa naša domovina«. Takoj nato utemeljuje Svetozar Pribičević svoj nujni predlog, povdarja, da smo danes vsi Jugoslovani enodušni, proslavlja narodno edinstvo in pa sedanji čas, ki je razstrgal verige suženjstva.

Hrvatski generali za svobodo.

Za časa govora Svetozarja Pribičevića pride v sabor vojaški poveljnik general Luka Šnjarić, za njim vsi hrvatski generali, ki so bili tačas v Zagrebu. V saboru nastane velikansko navdušenje. Ban Mihalović odkaže generalu Šnjariću prostor pri sebi, sedež podbana.

Pribičević nato nadaljuje svoj govor in pravi, da ne moremo dati tujim narodom pasu do morja. Hočemo popolnoma neodvisno državo. Zato naj živi svobodna in neodvisna država Jugoslovanov. (Burne ovacije.)

Dr. Pavelić predlaga, naj se govor Sv. Pribičevića natisne in nalepi, kar se soglasno sprejme.

Sabor prizna Narodno veče.

Nujni predlog dr. Pavelića, da smatra sabor objave »Narodnega veča« za obvezne in da ga prizna za vrhovno oblast, se soglasno in z burnim odobravanjem sprejme.

Ban z narodom.

Hrvatski ban Mihalović izjavi pred celim narodom, da soglašja z obema predlogoma in da priznava eksekutivo »Narodnega veča«. Če ga bodo za to klicali na odgovor merodajni faktorji, tedaj bo neustrasno povedal, da kot sin hrvatskega naroda dela in čuti z njim. (Burno odobravanje in ploskanje.)

Razpust Frankove stranke.

Za hrvatskim banom govori načelnik kluba poslancev Frankove stranke prava dr. Prebeg, ki izjavi, da se pridružuje tem sklepom, da preide vsa oblast na »Narodno veče«. Ker je s tem program Frankove stranke prava izvršen, se stranka razpusti.

merno spomenico na vrhovno avstrijsko-ogrsko armadno poveljstvo.

Wilsonova cesta v Ljubljani.

Dr. Nova k izvaja: Svobodni jugoslovanski državljani, občinski svetniki bele Ljubljane! Danes smo bili priča veličastne zgodovinske manifestacije, ko je narod proklamiral svojo suverenost v svoji novi jugoslovanski državi. Ni ga bilo med nami, ki bi mu ne porosila lica svitla solza radosti, radosti, ki prihaja globoko iz nakrat svobodnih prs dosedanjega sužnja tlačana bivše Avstrije. Hvaležno obračamo pri tem svoje oči na moža, ki stoji kakor močen mešnik na pragu nove dobe človeštva, čigar veliki duh je uveljavil za vse narode pravico samoodločbe; tudi mali, dosedaj tlačeni narodi morajo postati prosti. Z jekleno močjo pravične svoje logike in obudovanja vredne energije je dosegel, da je beseda meso postala. Jugoslovani, prosti smo, svobodni smo na svoji lastni zemlji! Padle so težke verige, ki so nam zaklepale prostost, vrgli smo raz se okove, v prostem razmahu dihamo prosto, kot nam dosedaj ni bilo usojeno. Vrzimo od sebe tudi zunanje znake suženjstva. Z Dunajem, kjer smo pravice zaman zahtevali, z njegovimi osebnostmi in spominimam ničesar opraviti. Odložimo od sebe suženjsko raševino, odenimo se tudi na zunaj praznično, bela Ljubljana imej v večni spomin hvaležnosti in naše nove svobode: Wilsonovo cesto. Stavim nujni predlog: Županu se naroča, naj v prihodnji seji stavi predlog, katera izmed ljubljanskih cest se naj odslej imenuje Wilsonova cesta. (Živahno odobravanje. Živio-klici. Klici: Dunajska cesta!)

Gospod župan se naprosi, da se primerno skrti razsvetljava v javnih lokalih in prodajalnah, da se tako omogoči boljša razsvetljava ulic in cest v mestu.

Zadnji dnevi vojske.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Italijansko bojišče.

Dunaj, 29. oktobra. Uradno:

Včerašnji dan je hrabrim branilcem Asolona, Pertice in Solarola potekel brez večjih infanterijskih bojev. V okoliših gore Spinuccia so naše čete s protisunki izvedle poprave svojih postojank. V Alanski kotlini (Alano) je nasprotnik naše varovalne oddelke potisnil nazaj. Napadi, ki so jih močne sovražne čete izvajale zoper jedro naših ondotnih postojank, so se izjalovili ob težkih nasprotnikovih izgubah. Ogrski polk št. 133 in honvedski polk št. 117 sta se posebno odlikovala.

Ob Piavi besni borba dalje. Sovražnik je mogel pritegniti znatna ojačenja in je nadaljeval svoje napade, razvijajoč silne množice topništva. Vršili so se ljuti boji pri Valdobiadenu, severno od Moriaga in od Sernaglije, tik piavskih mostov južno od Susegane, pri Tezzi in pri San Polu di Piave. Sicer se ententnim četam ni posrečilo prodreti skozi naše postojanke, vendar se je pod večer sklenilo, najhujše napadane odseke vzeti nazaj v bolj zadaj ležečo črto. To gibanje se je izvršilo ponoči.

Dunaj, 29. oktobra. Uradno:

Balkansko bojišče.

V Albaniji so naše zadnje straže zapustile Leš.

Ob podrinjski meji je zopet mirno.

V Srbiji so se naši včerašnji pohodi razvijali brez bojnega stika s sovražnikom. Ta je došel do Palanke.

Šef generalnega štaba.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 29. oktobra. Uradno:

Vojna skupina kraljeviča Rupreta.

Ob Lysini nižini smo zavrnilo nasprotnikove delne napade pri Olseni.

Močnejše sovražne oddelke, ki so severozapadno od Condéja poizkušali prispeti na Escautino vzhodno obrežje, smo v protisunku vrgli nazaj. Južno od Escaute so močni angleški napadi pri Femarsu začasno udrlj v naše črte. Pešpolk št. 176 pod poveljstvom stotnika Preusserja je sovražnika docela vrغل nazaj. Sedma baterija artiljerijskega polka št. 71 in pa baterija pehotnega topništva št. 36 sta v najsprednejši vrsti bistveno pripomogli k uspehu. Vzhodno od Artresa smo zavrnilo nasprotniške delne napade. Sovražnik nadaljuje rušenje selišč ob Escauti in vzhodno od nje. Tudi Valenciennes je ležal pod močnim sovražnim ognjem.

Vojna skupina nemškega cesarjeviča.

Francoski napadi na Oisin prekop med Etreuxom in Lesquiellesom so se izjalovili v našem zbranem topovskem ognju. Šibki oddelki, ki so sunili preko kanala, so bili v protisunku vrženi nazaj. Zapadno od Guisa se sovražni napadi v našem ognju niso mogli dodobra razviti.

V odseku Souche so poznajski ter zapadnopruski polki zarana zjutraj ob obeh straneh ceste Laon-Marle zavrnilo močne napade nasprotnikov.

Vojna skupina generala pl. Gallwitza.

Med Aiso in Mozo je artiljerijsko delovanje od časa do časa oživelo.

Poslednja dva dni smo sestrelili 49 sovražnih letal in 3 privezane balone.

Šef gen. štaba armade na bojišču.

Resen poziv Viljemu II.

»Münchner Neueste Nachrichten« pišejo v uvodniku:

Nič ne pomaga, zatiskati oči pred bolestnimi dejstvi. S tem jih ne spravimo s sveta. Danes vprašujejo stotisoči Nemcev, kako se bo pač cesar, ki je tolikokrat in tako ostro naglašal svojo voditeljsko vlogo, pogodil z novim časom, ki podira vse temelje njegovega naziranja o vladarskem poklicu. Ako se more cesar z dobro vestjo in odkritosrčno voljo udati v novo razdelitev oblasti, potem naj se to pove z odkrito, prepričevalno besedo. Če je pa ta nenadna izprememba zanj nemogoča — kar se nam zdi izven vsakega dvoma —, potem se morajo izvajati posledice. Drugače nastane notranje neresnično stanje, ki mora prej ali slej dovesti do sporov.

Vse globoke reforme naše ustave, ki jih je smatral državni zbor s pretežno večino prebivalstva za potrebne, so naperjene proti osebnemu režimu. — Nato se list pobliže peča z ustavnimi reformami ter nadaljuje:

S temi reformami padejo ravno tisti kosi pruske tradicije, ki so vsekakor dvignili Prusijo do veličine, ki so se pa izkazali kot nesposobni, da bi Pruski Nemčiji dvajsetega stoletja ohranili njen prostor v svetu neomajan. Ali se bo Viljemu II v 31. letu njegove vlade posrečilo, da se zavestno odpove tej tradiciji? Kdor govore in dejanja cesarjeva do tega dneva nepristransko presoja, ta ne najde nobenega pogoja, da bi verjel v možnost take izpremembe v mišljenju.

Ko pa govorimo o »pruskem, vse pruskem«, moramo zlasti pri nas na Bavarskem ločiti dvoje: Naš očitke ne velja pruskemu ljudstvu, ki je itak samo največ trpelo, marveč edinole pruski gosposki kasti in zistemu, ki ga je ona odgojila in ki se je tod in tam velikokrat pojavljaval z grozečjo močjo. Temu zistemu je sedaj zlomljena hrbtenica; pot za nov sporazum med jugom in severom je prosta.

Ali pa moremo misliti — da se povrnemo na izhodno točko —, da cesar Viljemu II. prelomi z vsem, kar je tri leta dajalo smer njegovi vladi, kar čez noč odobrava z notranjim prepričanjem? Kdo bi se drznil to vprašanje potrditi? Že zadnjič smo namignili, da se nam zde nasprotja med cesarjevimi nazori in zahtevami novega časa nepremostljiva. Ni mogoče, da se z vprašanjem, kaj bo, ne bi cesar in njegovi svetovalci neprestano pečali. Najbrže se ne motimo, da je posvetovanje kronskega sveta, ki se je 25. t. m. vršilo v Berlinu, v prvi vrsti veljalo rešitvi tega vprašanja. Morda nam že prihodnji dnevi prinese jasnost.

Neizmerno britko je dejstvo, da so taka razmišljanja danes potrebna. Vemo, da ne bi odgovarjalo le prepričanju širokih slojev našega naroda, marveč tudi volji naših sovražnikov, ako se razvoj izvrši tako. Toda to spoznanje nas ne sme odvračati, da problemom ne bi pogledali v obraz. Ne Wilsonu na ljubo, ampak kljub Wilsonu se mora zgoditi, kar je postalo neizogibno. Zaradi države, ki je tudi cesarju več nego lastna osebnost.

Politične novice.

+ Zmaga slovanskega plemena. »Hrvatska Država« citira glas »Afton Tidningen«, ki pravi: »Slovansko pleme pride iz te svetovne vojske kakor relativni zmagovalc. Stari panslavizem, kakršnega so si predstavljali ruski konservativni, pravoslavno-ortodoksni krogi, se je izkazal za politično himero ali to še ne pomeni, da je to za Slovane škoda. Tudi razpadajoča Rusija se izvestno še postavi v vrsto življenja zmožnih, da, celo močnih držav. — Lahko se reče, da je slovanska misel, Slovanstvo tekom vojske pridobilo. Doslej so poleg Rusije ostali Slovani veljali zlasti kot vrednote fizičnega in gospodarskega pomena, dočim postajajo zdaj politični faktor, s katerim mora računati svet. Stevilne javne priče iz Prage, z Dunaja, iz Krakova, Ljubljane, Zagreba, kakor tudi emigrantje v Parizu, Rimu in Londonu potrjujejo, da niti Čeho-Slovaki niti Jugoslovani ne pristanejo nikdar več na status quo ante, o Poljakih pa še govora ni. Slednji nemški neuspeh na zapadu je dal tem separatističnim težnjam nove sile, Wilsonov odgovor jih je pa še dvignil. Saj z isto pravico, s katero je Nemčija delal na vzhodu kraljestva ali republike, z isto pravico, pravimo, preosnuje ententa srednjo in južnozpadno Evropo. To pot je nastopila ententa, ko je Čeho-Slovake priznala za vojskujočo se državo. — Zmaga slovanskega plemena je zmaga narodne svobode in jo mora pozdraviti vsak, kdor ceni svobodo nad plemenske interese. Z Nemčijo se bo tako zgodilo, da se ji odvzame, kar ni njenega; pa i potem ne bo majhna država. Z Avstrijo je slabše: brez Čeho-Klovav in brez Jugoslovancev ne more več eksistirati kakor vesela.

+ Ruski jezik v Avstriji in po drugih državah. Dne 12. julija 1907 je vložil bivši poslanec dr. Markov v dunajski poslanski zbornici interpelacijo, v kateri zahteva, da se zasede iznova mesto lektorja na dunajskem vseučilišču, ki je izpraznjeno že od leta 1898., da se ustanovi stolica za ruščino v Lvovu in Črnovicah, in da se uvede ruščina polagoma kot obligatni predmet na srednjih šolah v vzhodni Galiciji. Vzrok: interesi trgovine, znanosti in uprave. Pri tem navaja zanimive podatke, kako se goji ruščina po drugih državah. Mi smo sosedje Rusije, imamo v svoji državi milijone Rusov, ki smo jih prekrstili v Rusine, pa nikjer ne dovolimo poučevati ruskega jezika. Nemčija ni panslavistična, pa ima vendar stolice za ruski jezik na petih vseučiliščih (v Berlinu, Lipskem, Vratislavi, Kraljevcu in Jeni). V Ameriki obstajajo stolice za ruski jezik na sedmih vseučiliščih, to so: Newyork, Chikago, Boston, San Francisko, Massachusetts, Techas in Cambridge Harvard University. Francozi imajo šest stolic za ruski jezik, in sicer na univerzah: Pariz, Lille, Dijon, Besancon, Caunes in Bordeaux. Italijani na univerzah v Rimu, Neaplu in Padovi. Ruske stolice so v Budimpešti, Bukareštu, Tokiju, Pekingu, Kristianiji in Stockholmu. V Parizu in Tokiju je bila ruščina tudi na srednjih šolah neobvezen učni predmet, samo v Avstriji je bila prepovedana. Pokazalo se je, da strah pred izobrazbo in nojeva politika ne rešita nobene države. Živeti je treba z — odprtimi očmi. To so povedali Avstriji že razni možje v raznih dobah, a nihče jim ni verjel. Takoj šest dni po tej interpelaciji se je otvorila proračunska debata v zbornici. Takrat je kot prvi pro-govornik nastopil nemški krščanski socijalec dr. Mayr in rekel besede, ki se glase danes kot prorokovanje: »Naglasti hočem še enkrat, da čutimo v Avstriji žalibog nasprotje do tega, da bi študirali moderne razmere, se izobražali na podlagi modernega razvoja in spoznavali našo neposredno preteklost. (Tu misli na že poprej omenjeno dejstvo, da se v naših šolah poučuje natančno zgodovina starega in srednjega veka, o dobi po letu 1866. pa dijak ne sliši ničesar, tako da je prepuščen pridnosti in nepridnosti posameznika, ali kaj razume naše politične in socialne razmere ali nič. Šola mu po nepojmljivi zostalosti ne da tu navadno ničesar.) Še e sila nas prisilila temu.« O avstrijsko-ogrski nagodbi je pa rekel, da se slika ta naprava po vseh knjigah, tiskanih izven države, kot zgled slabe zakonodaje, »kot delo, ki je edino svoje vrste glede ničvrednosti.«

+ Zahteve Židov. Kodanjsko tajništvo cionistične organizacije je razposlalo na vse cionistične delne organizacije brzojavko, v kateri izvaja: V sedanji zgodovinski uri stavi tudi judovsko ljudstvo svoje zahteve. Mirovna pogodba naj mu zagotovi: 1. Palestina bodi v mejah, katere določajo zgodovinska izročila in politične ter gospodarske potrebe, narodna domovina judovskega ljudstva. Ustvarijo naj se predpogoji neovirani obnovitvi. 2. Popolna in dejanska enakopravnost judov v vseh deželah. 3. Narodna samouprava na kulturnem, socialnem in političnem polju v vseh drugih deželah, če to zahteva tamošnje judovsko prebivalstvo. Judovski narod mora vstopiti v zvezo svobodnih narodov kot enakopraven član.

Dnevne novice.

— Narodna Obrana in škof dr. A. Jeglič. Včera popoldne se je zglasila pri prevzvišenem gospodu knezoškofu deputacija Narodne Obrane (Straža) za Slovenijo, obstoječa iz zastopnikov zveze Sokolov in organizacije Orlov. V deputaciji so bili dr. Tetih, dr. Natlačen in Jožef Pirc. Prosilili so prevzvišenega za sodelovanje duhovščine pri ustanavljanju krajevnih odborov »Narodne obrane«. Presvitlje je izrekel, da je pripravljen za takošnje sodelovanje in da izda že danes tozadevna navodila na vse župne urade. Upamo, da bo prešla misel »Narodne obrane« v najkrajšem času v vse sloje slovenskega naroda. Presvitlему vladiku izražamo ponovno zahvalo za njegov možati nastop, ki je veliko pripomogel, da je misel narodnega ujedinjenja napolnila srca vsega slovenskega naroda. Presvitlje se je razgovorjal z zastopniki obeh organizacij o organizacijskih zadevah Narodne Obrane in ponovno rekel, da prištevava današnji dan med najlepše dni, ki jih je doživel. Živela red in disciplina v Jugoslaviji!

— Narodna banka, d. d. u Zagrebu — za Narodno večje SHS. Kako saznajemo, Narodna banka d. d. u Zagrebu stavila za ključkom svog ravnateljstva Narodnom vijeću SHS na razpolaganje 10.000 K, predsednik zavoda Josip grof Bombeles svotu od hiljadu dolara, potpredsjednik g. Janko Zimmermann hiljadu dolara. Član ravnateljstva g. Ervin Weiss petsto dolara, te član ravnateljstva g. Franjo Pavelić 1000 K. S veseljem konstatujemo, da je ovaj miladi

agilni zavod i ovom prilikom dokazao svoj posve narodni značaj, te se nadamo, da će se u ovaj primjer ugledati svi ostali domači novčani zavodi.

— Nova cerkev sv. Jožefa v Ljubljani pravzaprav še ni cerkev, je še vedno le skladišče mestne aprovizacije. Po dokončani vojni bo treba čimprej pričeti slikati in opremljati cerkveno notranjščino, da se cerkev izroči svojemu namenu. Prosimo torej že zdaj blagosrčne dobrotnike prispevajočih milodarov. Naslov: Predstojništvo oo. jezuitov v Ljubljani, Elizabetna cesta šte. 9.

— Društvu »Jubilejna samopomoč« je treba tekom 14 dni poslati za 55., 56. in 57. smrtni slučaj (Šorn Franc, Punčuh Antonija in Šah Lovro). Člani prejme položnice z napisanimi zneski za gornje slučaje in ev zaostanke.

— František Ondříček na železnici okraden. Slavni češki virtuoz František Ondříček je bil okraden med vožnjo z Dunaja v Prago. Neznani tat mu je izmaknil listino z bankovci, legitimacijskimi popirji in z važnimi pismi.

— Nesreča na morju. Vancouver, 27. oktobra. (Reuter.) Kanadski pacifiški parnik »Sophia« je predsinočnjim v viharju ponesrečil. 268 potnikov in 75 mož od posadke, ki so skoro vsi bili iz Alaske, je našlo smrt.

— Začasni bankovci Avstro-ogrsko banke. Dunaj, 28. oktobra. Avstro-ogrsko banka naznanja: Da more zadoščati zadnje dni močno narastli zahtevi po bankovcih, je Avstro-ogrsko banka sporazumno z obojestranskima fin. upravama sklenila izdati bankovce po 25 in po 200 K. Ker se ti bankovci izdado samo začasno, bodo imeli zaznambo, da jih bo banka tekom kratko odmerjene dobe zamenjala za druge bankovce. Da se izdelovanje 25- in 200kronskih bankovcev pospeši, bo oprema teh bankovcev enostavnejša pa kajpada povsem zavarovana. Ker je Avstro-ogrsko banke tiskarna za bankovce z natisnjevanjem doslejšnjih bankovcev povsem zaposlena, bodo nove bankovce natisnjevale tudi druge tiskarne. Prvi izvodi omenjenih bankovcev pridejo že v štirih ali petih dneh v promet. Izdelovanje se bo tako pospešilo, da bo v najkrajšem času odpravljeno pomanjkanje bankovcev, ki je nastalo, ker jih plašljivi del občinstva pri držejo.

— Stotnik Wolfgang se je proslavil z umorom desetnika Tušaka po vsem svetu, manj znano pa je čitateljem, kako se je ta stotnik proslavil pri 87. pešpolku v Srbiji, ko je naše vojaštvo prodiralo v notranjost te dežele. Če bi poslanec dr. Schacherl to znal, bi gotovo po pravici ožigosal v državnem zboru stotnikovo kulturno vzvišenost, katero so morali naši avstrijski vojaki z gnevom občutiti. Ne pišem rad samo za cenzuro, a če bi g. cenzor imel sorodnega vojaka, ki bi kaj takega brez najmanjše krivde prestal, bi se sam v imenu mnogih trpinčenih vojakov obrnil do c. kr. vojnega ministrstva, naj da vojakom, ki so še pri življenju, priliki, da smejo brez kazni in brez nadaljnjih neljubih posledic izpovedati čisto resnico, kako je Wolfgang nalašč besnel in divjal proti avstrijskim vojakom, ki so ga proklinjali kot živega h.....

— Nizozemske smotke. Nizozemska je izdala dovoljenje za izvoz 500 milijonov smotk.

Prosveta.

pr »Zora« — glasilo jugoslovanskega katoliškega dijaštva. Predpriprave za list so dovršene. »Zora« bo izhajala, dokler je vojska, na 24 straneh vsak drugi mesec. Razveseljivo je, da se je krog okoli »Zore« razširil na celo Jugoslavijo; kakor je bil almanah »Luči« delo jugoslovanskih katoliških dijaških vrst, tako se zbira okoli »Zore« sedaj vse katoliško jugoslovansko dijaštvo v enotno četo bojevnikov za Kristusov nauk in narodne ideale. »Kaj bi rekel dr. Krek?« piše urednik v uvodniku, »je pravec glasila in dela naših vrst.« — Ker zelo primanjkuje papirja, se bo »Zora« tiskala samo v tolikih izvodih, kot se prijavi naročnikov, zato naj se nemudoma naroči, kdor list želi. »Zora« stane na leto za dijake 4 K, za ostale naročnike 8 K. Opozarjamo, da se naročina samo za »Zoro« pošilja na: Upravništvo »Zore« v Ljubljani, Katoliška tiskarna, slovenski rokopi na: Slov. katol. akad. tehn. društvo »Danica«, Dunaj, Universität.

pr 50 letnica Mihe Kastelica. 22. t. m. je preteklo 50 let, odkar je umrl urednik in najplodovitejši pesnik »Chelice«. Rojen je bil 1. septembra l. 1796. v Gorenji vasi pri Stični; dovršil je pravne študije, bil praktikant pri ilirski upravi domen, nato od leta 1825. do 1850. skriptor, potem pa do l. 1865. bibliotekar licejske knjižnice ljubljanske. Umrl je 22. oktobra l. 1868. Njegovi prispevki so zelo raznovrstni; po obliki so spretni, vendar pa ne kažejo velikih pesniških darov. — Priredil je tudi izdajo Vodnikovih pesmi, a jih ni izdal.